

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра водних біоресурсів

05-03-57

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для виконання практичних робіт з навчальної дисципліни
**«Організація бізнесу та фінансова діяльність
рибогосподарських підприємств»** (частина 1) для здобувачів
вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-
професійною програмою «Водні біоресурси та аквакультура»
спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура»
денної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною комісією ННІАЗ
Протокол № 5 від 10.03.2020 р.

Методичні вказівки до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни «Організація бізнесу та фінансова діяльність рибогосподарських підприємств» (частина 1) для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Водні біоресурси та аквакультура» спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура» денної форми навчання [Електронне видання] / Полтавченко Т. В. – Рівне : НУВГП, 2020. – 46 с.

Укладач: Полтавченко Т. В., к. вет. н., доцент кафедри водних біоресурсів.

Відповідальний за випуск: Сондак В. В., д. б. н., проф., завідувач кафедри водних біоресурсів.

Керівник групи забезпечення спеціальності
207 «Водні біоресурси та аквакультура» Сондак В. В.

Зміст

Вступ.....	3
Практична робота 1. Аналіз якостей, необхідних для успішної підприємницької діяльності.....	4
Практична робота 2. Законодавчі акти, що регулюють діяльність суб'єктів підприємницької діяльності в Україні.....	13
Практична робота 3. Розробка структури бізнес – плану для підприємства галузі.....	27
Практична робота 4. Законодавчі акти, що регулюють діяльність суб'єктів підприємницької діяльності в рибництві...31	
Практична робота 5. Оформлення заяви на виділення земельної ділянки для заснування фермерського господарства.....	38
Список використаної літератури.....	46

© Полтавченко Т. В., 2020

© НУВГП, 2020

ВСТУП

Методичні вказівки нормативної навчальної дисципліни «Організація бізнесу та фінансова діяльність рибогосподарських підприємств» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності 207 “Водні біоресурси та аквакультура”.

Дисципліна «Організація бізнесу та фінансова діяльність рибогосподарських підприємств» є складовою частиною підготовки студентів на базі знань, отриманих при вивченні фахових дисциплін спеціальності та предметів економічного профілю.

Предметом дисципліни є вивчення студентами основних засад ведення бізнесу в сучасних умовах, як особливого виду економічної діяльності людей, що характеризується економічною творчістю, новаторством, здібністю до ризику, вільному прояву ініціативи і направлений на ефективну мобілізацію матеріальних, фінансових та трудових ресурсів для отримання доходу (прибутку).

Міждисциплінарні зв'язки: «Організація бізнесу та фінансова діяльність рибогосподарських підприємств» є складовою частиною циклу дисциплін професійної підготовки при підготовці магістрів зі спеціальності.

Дисципліни, що передують вивченню «Організація бізнесу та фінансова діяльність рибогосподарських підприємств» - іхтіофауна водойм комплексного призначення, акліматизація гідробіонтів, фермерське рибництво.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Практична робота 1.

Аналіз якостей, необхідних для успішної підприємницької діяльності.

Мета роботи: Провести аналіз якостей, необхідних для успішної підприємницької діяльності.

Обладнання та матеріали: роздатковий матеріал, мультимедійний проектор.

Існують два підходи до проблеми пошуку суб'єктивних психологічних передумов успішної підприємницької діяльності: перший відносить підприємців до особливої категорії людей, наділених певними психологічними якостями; відповідно до другого – підприємницькою активністю володіють всі, але в різному ступені.

До властивостей підприємництва відносять мобільність і динамічність економічної діяльності, волю вибору й пошуку способів економічних дій, тактичні методи дій, їхню відносну короточасність, постійний підприємницький пошук, високий рівень невизначеності, ризик, загрозу втрат, відповідальність. Все це висуває специфічні психологічні вимоги до підприємця.

Багато західноєвропейських дослідників намагалися скласти психологічний портрет підприємця, абстрагуючись від специфічних рис та якостей, пов'язаних, наприклад, з напрямом підприємництва (виробниче, комерційне, фінансове), або його рівнем (великий, середній, малий бізнес), а також з тим, чи є підприємець новатором чи ні, а також чи об'єднує він у собі функції власника з функціями менеджера.

Важливі для психологічного портрета підприємця якості об'єднаємо в три блоки.

1. До інтелектуального блоку входять: компетентність, комбінаційний хист, розвинена уява, реальна фантазія, розвинена інтуїція, перспективне мислення.

2. Комунікативний блок – талант координатора зусиль співробітників, здатність і готовність до терпимості у спілкуванні з іншими людьми і водночас здатність йти проти течії.

3. Мотиваційно-вольовий блок – це схильність до ризику, відповідальність, прагнення боротися й перемагати, потреба в

самореалізації й суспільному визнанні, вираженість мотиву успіху.

Повний перелік наведених якостей характерний до портрета ідеального, а не типового підприємця.

У портреті типового підприємця для забезпечення його успішної діяльності слід розвивати обов'язкову наявність компонентів мотиваційно-вольового блоку, тому що підприємець, насамперед, фігура діюча, активна, творча.

Перевага мотиву досягнення успіху над мотивом уникнення невдачі, схильність до ризику, потреба й уміння брати на себе відповідальність залишаються необхідними у психологічному портреті підприємця незалежно від форми, рівня або інших специфічних рис підприємництва.

Враховуючи, що підприємець є самозайнятою особою, йому потрібні хороше здоров'я, невичерпна енергія й оптимізм.

Вважається, що суттєвою ознакою підприємництва є активність, спрямована на побудову нових систем відносин – економічних, управлінських, етичних.

Активність людини – це не абстрактне поняття, а поняття, яке вимагає багаторівневого аналізу. Сучасні погляди на підприємницьку активність найповніше виражені у "теорії чотирьох "С" Дж. Тропмана і Г. Морнінгстара (1992). Згідно з цією теорією всебічний аналіз підприємницької активності повинен впливати з урахування:

- психологічних основ поведінки підприємців;
- компетентності, наявності певних професійних і ділових здібностей;
- факторів, що сприяють розвитку ідей та нововведень;
- зовнішніх економічних умов підприємницької діяльності.

Підприємництво можна розглядати як постійний пошук індивідом власного місця, призначення у житті. Через таку активність реалізуються мотиви, здібності, вміння людини у конкретній практичній діяльності і поведінці. Повний аналіз підприємницької активності неможливий без урахування особистісних і середовищних факторів.

Важливі для психологічного портрета підприємця є лідерські якості.

Лідерські якості забезпечують здатність досягати конкретних цілей у господарській, соціальній або інших сферах громадського життя за рахунок своєї ініціативи, винахідливості, самостійності, нестандартних рішень, готовності ризикувати і нести відповідальність за результати.

Лідерство у підприємництві тлумачиться подвійно. З одного боку, досягнути результату можна лише на шляху істинного лідерства. Тим не менше, бути помітним не означає бути лідером. Підприємець не може не бути лідером, оскільки він повинен згуртувати навколо себе людей і надихнути їх для досягнення високої мети. Він досягне успіху в бізнесі, тільки якщо зможе переконати своїх співробітників у здатності досягти такого рівня виконання завдань, які раніше здавалися їм недоступними. Ця здатність лідера тісно пов'язана з такими якостями, як уміння створювати оптимістичні плани, посилювати надії на успіх, пояснювати суть інновацій, згуртовувати колектив у кризових ситуаціях тощо. Але тим не менше феномен лідерства в підприємництві існує. Очевидно, головна причина – психологічна природа людини. Прагнення до лідерства – один із суттєвих елементів людської природи. Завдяки цій властивості рух уперед у підприємництві здійснюється, незважаючи на можливі втрати, а ентропія "усереднення" результатів порушується, розривається інноваціями.

Готовність до ризику. Ризик – це невід'ємна складова підприємництва; підприємництво і ризик – це феномени, які генетично пов'язані один з одним.

"Ризик" означає небезпеку, можливість збитків або втрати. Етимологія слова "ризик" походить від грецького – скеля, стрімчак; звідси – ризикувати означає пересуватися між скелями.

При розгляді ризику провідну роль посідає особа підприємця. Адже саме підприємець оцінює ситуацію, формує її суб'єктивний образ, робить вибір із сукупності альтернатив, добирає засоби і ресурси для реалізації своїх задумів. Крім того, сприйняття ризику залежить від кожної конкретної людини з її характером, вихованням, ідеологією, індивідуальними особливостями, рівнем знань у своїй сфері діяльності.

Поведінка підприємця за умов ризику охоплює комплекс взаємопов'язаних дій, які умовно, на наш погляд, можна описати у вигляді наведеного нижче алгоритму.

1. Усвідомлення ситуації як такої, що містить ризик – оцінювання ситуації з огляду на можливість входження в неї чи ні.

2. Діагностика та аналіз ризикованої ситуації – осмислення проблеми, пошук причин, що зумовили ситуацію ризику; розгляд способів зменшення ризику (за допомогою страхування, делегування повноважень, розподілу ризику серед інших).

3. Відшукання аналогій ризикованої ситуації – виявлення подібності реальної ситуації ризику, до тих, які вже спостерігалися в діяльності підприємця для використання перевірених стратегій поведінки, зменшення можливості зробити помилку.

4. Прогнозування розвитку ризикованої ситуації – екстраполяція (перенесення) наявних тенденцій у майбутнє, прогнозування загроз та збитків для бізнесу (грошей, престижу, відносин з партнерами, колегами).

5. Розгляд можливих альтернативних стратегій дій, їх оцінювання і вибір такої альтернативи, що найбільше відповідає вимогам ризикованої ситуації.

6. Прийняття рішення в умовах ризику.

7. Діяльність згідно з програмою (стиль поведінки, підбір методів і засобів), що є найефективнішою у ситуації ризику.

Види підприємницьких ризиків:

– виробничий ризик, пов'язаний з можливістю невиконання суб'єктом економічної діяльності своїх зобов'язань відносно контракту чи договору з іншим суб'єктом економічної діяльності;

– інноваційний ризик, пов'язаний з можливістю втрат, що виникають під час фінансування підприємцем виробництва нових товарів і послуг, які, можливо, не знайдуть очікуваного попиту на ринку;

– комерційний ризик, пов'язаний з реалізацією товарів, вироблених або куплених підприємцем;

- фінансовий ризик (кредитний), пов'язаний з можливістю невиконання підприємцем своїх фінансових зобов'язань перед інвестором;
- технічний ризик, пов'язаний з організацією виробництва і проведенням превентивних заходів з впровадженням і засвоєнням нової техніки і технології;
- ринковий ризик, пов'язаний з можливим коливанням ринкових відсоткових ставок як національної грошової одиниці, так і закордонних курсів валют.

Творчість (інноваційність). Економічна і соціальна ефективність підприємництва ставиться у залежність від дій підприємців, які покликані залучати ресурси і заповнювати ринкові простори (ніші), які залишилися б невикористаними значно більшими і забюрократизованими організаціями.

Інновацію (від лат. – впровадження у практику нового) розглядають як діяльність, спрямовану на створення і поширення нових видів виробів, технологій, організаційних форм

Кожній стадії сучасного інноваційного процесу в підприємстві (розроблення нововведення – реалізація нововведення – зростання виробництва – стабілізація – оновлення або занепад) відповідає особлива підприємницька стратегія або їх поєднання. Вибір стратегії залежить від конкретної стадії розвитку підприємницької організації, специфіки зовнішнього оточення.

Соціологи і психологи вибір тієї чи іншої стратегії пов'язують здебільшого з особою підприємця, з його здатністю "взяти" на себе інноваційний тип підприємницької поведінки. У загальних рисах такий тип поведінки визначають:

- висока готовність до подолання різних перепон у реалізації нововведень;
- стійка здатність працювати в екстремальних ситуаціях підвищеного ризику та невизначеності;
- особисте вміння нейтралізувати консервативні стереотипи, опозиційні настрої, егоїстичні та корпоративні інтереси у виробничій організації.

До значущих особистісних рис суб'єкта інноваційної поведінки належить управлінська майстерність у мобілізації всіх

чинників виробництва, зокрема й залучення всіх однодумців у свою команду; постійний пошук можливостей.

Інноваційна поведінка пов'язана з трансформацією ідей у новий або вдосконалений продукт, технологічний процес або новий підхід до соціальних послуг.

Рейтинг підприємця підвищується також з ростом добробуту населення. У цьому випадку у багатства більше можливостей до легітимізації, на підприємців не покладається відповідальність за бідність.

Особистісні якості, що перешкоджають успіху в бізнесі. Якостями, які протипоказані підприємцю, є:

- емоційна неврівноваженість;
- лінь;
- пасивність;
- вразливість до нав'язування чужої волі;
- надмірна старанність і пунктуальність.

Останню якість у цьому списку традиційно відносять до позитивних властивостей людини, однак те, що добре у найманого працівника, є мінусом для підприємця, який повинен сам давати собі завдання, а не чекати, поки хтось скаже йому, що потрібно робити. Пунктуальність важлива риса у бухгалтера або архіваріуса, але за умов мінливої ринкової економіки гнучкість важливіша за сталість.

Ще одна особистісна якість, що ускладнює діяльність підприємця, – підвищена тривожність. За її наявності бізнесмен буде занадто довго вагатися, приймаючи рішення, і занадто повільно діяти, а то й зовсім виявлятиме пасивність.

Підприємництво – це завжди ризик і дії в умовах невизначеності. За таких обставин краще діяти й помилятися, отримуючи користь з помилок, аніж боятися провалу і нічого не робити. Доки бізнесмен вагається і розмірковує, час працює проти нього: конкуренти виробляють товари і захоплюють ринки, податкова служба нараховує податки і штрафи, а господарі приміщень нараховують орендну плату. Бізнес подібний до подорожі вгору по річці: той, хто кинув весла, не стоїть на місці, а пливе назад, втрачаючи всю свою перевагу.

Фахівці, що вивчають психологічні особливості сучасних українських підприємців, відзначають у них набір далеко не

оптимальних особистісних якостей, які, тим не менш, дозволяють їм вести свій бізнес з урахуванням вітчизняних економічних і соціальних реалій:

– раціоналістичність – прагнення все прорахувати, передбачити і врахувати;

– недовірливість – сприйняття світу як ненадійного, часто прямо ворожого, що призводить до прагнення посилити контроль за всім, також підозріливість стосовно своїх працівників і партнерів по бізнесу;

– агресивність – схильність до вирішення проблем силовими методами замість пошуку компромісів, а також схильність до афектних спалахів у стосунках з персоналом;

– авторитарність – переважання домінуючого стилю керівництва, нетерпимість до критики чи свободи думок.

Дж. Стівенс виділив певні особистісні якості характеру, які заважають людині гармонійно й успішно жити і діяти. Він назвав їх "драконами" й показав, що особистісні особливості можуть бути як корисними, так і шкідливими для людини. До числа цих рис Стівенс, зокрема, відніс:

– зарозумілість, в основі якої може ховатися страх перед власною незахищеністю, негативними оцінками, або завищене уявлення про власну значущість;

– нетерплячість, яка проявляється у страхіві втратити час. Люди, заражені подібним страхом, постійно перебувають у стані стресу, намагаються здобути максимум за короткий проміжок часу і живуть мріями про майбутнє, не вміючи жити в сьогоденні. Зовнішніми проявами поведінки таких людей буде легка збудливість, грубість, дратівливість, запальність і поспішність у рішеннях. Внутрішніми проявами будуть неспокій, схильність до паніки, дратівливість і примхливість;

– жадібність. Зовні вона виявляється в егоїзмі, скнарості, схильності до гендлярства і заздрості до чужого багатства, а на внутрішньому рівні – в почутті обділеності й ненаситності.

Зовсім позбутися цих рис характеру неможливо, але їх можна "приручити" і використовувати на благо собі і людям.

Слід зазначити, що крім власне особистісних якостей, підприємець повинен володіти набором специфічних знань, умінь і навичок у тій сфері, в якій він працює. Зрозуміло, що для

успішного ведення фінансових операцій підприємець повинен володіти набором знань у професійній, фінансово-кредитній сфері та бухгалтерському обліку, тобто володіти фінансовою грамотністю. Проте ці обмеження не є визначальними. Часто бувало так, що підприємець отримував спеціальні знання та вміння вже у ході розвитку свого бізнесу, а на перших його етапах він діяв інтуїтивно, або за допомогою залучених фахівців. Головне тут – бажання вчитися і постійно підвищувати свою кваліфікацію з метою удосконалення власного бізнесу, а таке бажання належить уже до особистісних якостей (допитливості, наполегливості, амбітності).

Останнім часом спостерігається тенденція поєднання економічної психології з різними сферами її практичного застосування. Підприємницька діяльність є тією сферою, де цей процес розвивається досить інтенсивно. Ще недавно управлінське консультування було сферою аудиту, а такої сфери діяльності практичних психологів, як бізнес-консультування взагалі не існувало.

У цей час професійне психолого-економічне консультування стає формою цивілізованого рішення проблем для все більшої кількості ділових людей у нашій країні. Нині сучасні психологічні знання усе активніше використовуються в діагностичній, корекційній й орієнтаційній частині цієї роботи. Бізнес-консультування, по суті, є діяльністю, спрямованою на актуалізацію й усвідомлення підприємцем тих якостей своєї індивідуальності, які були сформовані раніше й впливають на його роботу і розвиток. Воно дає можливість адекватно оцінити себе як професіонала в бізнесі з позиції критеріїв психологічної науки й вимог реальної ситуації сьогодення. Бізнес-консультування дозволяє також побачити нові напрямки та шляхи досягнення своїх цілей і одержати конкретні психологічні методики й прийоми для реалізації свого потенціалу. Психологічні дослідження підприємців і підприємницької діяльності дозволяють більш цілеспрямовано й обґрунтовано вести роботу із професійного консультування підприємців і надання їм психологічної підтримки.

Бізнес-консультування в нашій країні використовує як результати досліджень вітчизняної соціальної психології, так і

великі наробітки західної економічної психології. За кордоном накопичений більш ніж піввіковий досвід у професійній діяльності психологів-консультантів. Той бум у професійній психології, що пережив Захід на початку ХХ ст., спочатку вирішував завдання підвищення продуктивності праці й ефективності виробництва. Але в міру гуманізації виробництва й розвитку самої психологічної науки на передній план досліджень вийшла людина як суб'єкт діяльності, у тому числі підприємницької. Акцент змістився на вивчення проблем, що постають перед підприємцем, і пошук їх найбільш ефективних рішень. Результатом стало створення системи методик, здатних надати реальну допомогу в цьому виді діяльності.

Цей арсенал діагностичних, корегувальних та інших методик усе в більшому обсязі застосовується на практиці психологами в нашій країні. І якщо на початку цього процесу методичне оснащення переносилося на вітчизняний ґрунт без обліку тих теоретичних концепцій, у контексті яких воно створювалося, і без обліку специфіки країни, то нині цей недолік ліквідується, що підвищує ефективність запровадження закордонного досвіду.

Бізнес-консультування і консалтинг у менеджменті є ефективною, але не єдиною формою надання допомоги підприємцям. Нині психологи усе активніше залучаються до роботи з формування команд і роботи з персоналом, проведення групових тренінгів і семінарів. На таких заняттях за допомогою спеціальних методів навчання можна освоїти нові методи та засоби в бізнесі, маркетингу; сформувати вміння швидко знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, добре розбиратися у психологічному стані оточуючих людей і вміти не директивно впливати на партнерів і персонал, а розвивати поведінкову гнучкість, уміння впевнено почувати себе у складних ситуаціях, вміти управляти своїми емоціями, переконливо й аргументовано викладати свої позиції, домагатися погодженого рішення спірних питань. У ході такої підготовки велика кількість людей відкривають у собі нові можливості й виявляють здібності, які потім можуть бути реалізовані в новій практиці.

Практична робота 2.

Законодавчі акти, що регулюють діяльність суб'єктів підприємницької діяльності в Україні

Мета роботи: Ознайомитись з основними законодавчими актами, що регулюють діяльність суб'єктів підприємницької діяльності.

Обладнання та матеріали: роздатковий матеріал, мультимедійний проєктор.

Перехід до ринкових відносин потребує побудови нової правової основи господарської діяльності. Такою щодо підприємницької діяльності в Україні є положення ст. 42 Конституції України, яким закріплюється право на підприємницьку діяльність, що не заборонена законом. У результаті розвитку процесу законотворчості в Україні було прийнято два фундаментальні кодекси, які регулюють відносини в сфері підприємницької діяльності — Господарський та Цивільний кодекси України.

Під підприємництвом необхідно розуміти самостійну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Такий самий зміст характерний для будь-якої господарської діяльності. Але ж підприємницька діяльність вирізняється низкою ознак, що дозволяє говорити про підприємницьку діяльність у вужчому, ніж про господарську, розумінні. Для підприємництва як правової категорії характерна наявність конкретних рис, які розкривають його сутність, а також окреслюють коло суб'єктів та їх правосуб'єктність у сфері приватних і публічних прав та обов'язків. Взагалі під ознаками підприємницької діяльності розуміють такі:

Першою ознакою підприємництва є безпосередність діяльності, тобто діяльність, яка має здійснюватись самостійно, безпосередньо і реально. Ця ознака дає можливість встановити коло осіб, що безпосередньо реалізують підприємницьку діяльність і відповідно несуть усі несприятливі наслідки від такої діяльності, а також тих, хто займається прибутковою діяльністю та одержує доходи від інвестування. Зокрема,

власник цінних паперів отримує прибуток у вигляді процентів або дивідендів, але він не є підприємцем. Безпосередня діяльність здійснюється юридичною особою.

Другою ознакою підприємництва є самостійність діяльності, в основі якої лежать характер і зміст права власності. Такий підхід дає можливість власникові майна самостійно визначати способи володіння ним та його використання, а також приймати рішення, здійснювати юридично значимі дії щодо реалізації своєї підприємницької правоспроможності. Ця ознака надає можливість самостійно вирішувати питання вибору організаційно-правових форм, контрагентів, постачальників сировини і комплектуючих тощо.

Третьою ознакою підприємництва є систематичність, тобто діяльність, яка характеризується відповідною повторюваністю при її здійсненні. Ця ознака вимагає стабільності ринкових механізмів, потребує загальної характеристики динаміки і структури ринку, а також отримання повної і достовірної інформації про підприємницьку діяльність.

Легальність є четвертою ознакою підприємництва і реалізується шляхом встановлення конкретних вимог при здійсненні такої діяльності. Зокрема, це — дотримання встановлених законодавством прав і обов'язків, а також взятих суб'єктом підприємницької діяльності на себе зобов'язань.

П'ятою ознакою підприємництва є ризик такої діяльності. Суть цієї ознаки полягає в тому, що в процесі реалізації права на заняття підприємницькою діяльністю особа постійно ризикує завдати збитків своєму майну. В основі такого ризику можуть лежати особисті ділові якості конкретного підприємця, його персоналу і контрагентів. Майнові ризики можуть бути прогнозовані, наприклад встановлення процента браку при випуску продукції, а також непередбачені, коли негативні наслідки настали внаслідок непереборної сили або були спричинені суб'єктивними факторами, такими як крадіжки, підпал тощо. Ризик також залежить від уміння вибрати співзасновників корпоративного суб'єкта, склад інвесторів, постачальників сировини і споживачів виготовленої продукції.

Отримання прибутку є шостою і найсуттєвішою ознакою підприємницької діяльності. Ця ознака передбачає, що така

діяльність насамперед має здійснюватися з метою отримання прибутку, який є узагальнюючим показником фінансових результатів підприємницької діяльності, однією з основних економічних категорій. За своєю суттю прибуток являє собою надлишок виторгу від продажу товару над витратами на їх виробництво і реалізацію. Для отримання максимально можливого прибутку підприємець мусить прагнути до економного ведення такої діяльності, зокрема при придбанні ресурсів, сировини і матеріалів повинен здійснювати мінімальні затрати на їх придбання, а також якомога ефективніше реалізовувати готову продукцію.

Важливого значення набувають принципи, на основі яких здійснюється підприємницька діяльність. Перелік таких принципів закріплено у ст. 44 Господарського кодексу України. До них належать: 1) вільний вибір видів підприємницької діяльності; 2) самостійне формування програми діяльності та вибір постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону; 3) вільний найм підприємцем працівників; 4) комерційний розрахунок та власний комерційний ризик; 5) вільне розпорядження прибутком, що залишається після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; 6) самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

Підприємництво здійснюється в будь-яких організаційних формах, передбачених законом, на вибір підприємця. Зокрема, воно реалізується окремою категорією суб'єктів права, а саме підприємцями, які наділені специфічними правами та обов'язками в сфері підприємницької діяльності. Безпосередньо до такої категорії осіб належать: а) громадяни України, інших держав та особи без громадянства; б) юридичні особи всіх форм власності; в) об'єднання юридичних осіб, що здійснюють діяльність в Україні на умовах угоди про розподіл продукції.

Щодо юридичних і фізичних осіб, для яких підприємницька діяльність не є основною, норми чинного законодавства

України, що регулюють підприємницьку діяльність, застосовуються тільки в тій частині їх діяльності, яка за своїм характером є підприємницькою. Разом з тим визначається коло осіб, які не можуть займатися підприємництвом. Зокрема, це особи, які в установленому порядку обмежені в дієздатності або визнані недієздатними. Не можуть займатися підприємницькою діяльністю депутати, посадові і службові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також військовослужбовці, службові особи органів прокуратури, суду, державної безпеки, внутрішніх справ, державного арбітражу, державного нотаріату.

Особи, яким суд заборонив займатися певною діяльністю, не можуть бути зареєстровані як підприємці з правом здійснення відповідного виду діяльності до закінчення терміну, встановленого вироком суду. Крім того, не можуть бути підприємцями та співзасновниками підприємницької організації, а також обіймати в підприємницьких товариствах та їх спілках (об'єднаннях) керівні посади і посади, пов'язані з матеріальною відповідальністю, особи, які мають непогашену судимість за крадіжки, хабарництво та інші корисливі злочини.

На законодавчому рівні також встановлені вимоги щодо порядку присвоєння найменування конкретному суб'єкту підприємницької діяльності, який належить до категорії юридичних осіб. По-перше, найменування повинне містити відомості про такого суб'єкта, його організаційно-правову форму та назву. По-друге, в найменуванні забороняється використовувати повні чи скорочені найменування органів державної влади, органів місцевого самоврядування та похідних від цих найменувань. По-третє, не допускається використання найменувань, які є тотожними найменуванню іншого суб'єкта підприємницької діяльності і віднесені до категорії юридичної особи й внесені до відповідних реєстрів.

Важливого значення набуває порядок реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Адже саме через державну реєстрацію здійснюється легалізація суб'єкта підприємницької діяльності, тобто юридично закріплюється його правове положення. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності здійснюється відповідно до чинного законодавства

України та Положення про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.98. На місцевому рівні управління реєстрацію здійснюють органи державної реєстрації, до яких належать: а) виконавчі комітети міської, районної у місті ради; б) районні державні адміністрації за місцезнаходженням або місцем проживання даного суб'єкта.

Залежно від того, хто є суб'єктом підприємницької діяльності — юридична чи фізична особа, законодавець передбачив окремі вимоги щодо документів, які необхідні для їх реєстрації. Наразі для державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності — юридичної особи необхідно подати такі документи: а) рішення власника (власників) майна або уповноваженого ним (ними) органу у випадках, передбачених законом; б) установчі документи, до яких необхідно віднести: рішення власника майна або уповноваженого ним органу про створення юридичної особи; установчий договір, якщо власників або уповноважених ними органів два і більше; в окремих випадках протокол установчих зборів (конференції); статут, якщо це необхідно для створюваної організаційно-правової форми суб'єкта підприємницької діяльності; в) рішення Антимонопольного комітету України про згоду на створення, реорганізацію суб'єктів господарювання у випадках, передбачених законом; г) реєстраційну картку встановленого зразка; ґ) документ (документи), що засвідчує сплату засновником (засновниками) внеску до статутного фонду суб'єкта господарювання; д) документ, що засвідчує сплату коштів за державну реєстрацію.

Місцезнаходженням суб'єкта підприємницької діяльності — юридичної особи може бути місце проживання одного з його засновників, а також інша адреса, яка підтверджується договором, що передбачає передачу засновнику у власність або користування приміщення чи його частини.

Державна реєстрація суб'єкта підприємницької діяльності — юридичної особи підтверджується свідоцтвом про державну реєстрацію.

Якщо фізична особа бажає проводити підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, вона має подати до

органу державної реєстрації такі документи: а) реєстраційну картку, яка є одночасно заявою про державну реєстрацію; б) дві фотокартки; в) довідку про включення до державного реєстру фізичних осіб — платників податків та інших обов'язкових платежів; г) документ, що підтверджує внесення плати за державну реєстрацію; д) документ, який засвідчує особу.

За наявності всіх документів орган державної реєстрації зобов'язаний у строки, що не перевищують п'яти робочих днів з дня їх надходження, здійснити реєстрацію та видати свідоцтво про державну реєстрацію. В разі недотримання передбачених вимог посадові особи в обов'язки яких входить реєстрація, можуть бути притягнені до адміністративної відповідальності.

Свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності та копія документа, що підтверджує взяття його на облік у державному податковому органі, є підставою для відкриття рахунків у будь-яких банках України та інших держав за вибором суб'єкта підприємницької діяльності і за згодою цих банків у порядку, що встановлюється Національним банком України.

Суб'єкт підприємницької діяльності має право відкривати свої філії (відділення), представництва без створення юридичної особи. Відкриття зазначених підрозділів не потребує їх державної реєстрації.

Діяльність незареєстрованого суб'єкта господарювання забороняється. Доходи, одержані таким суб'єктом, підлягають стягненню до Державного бюджету України у встановленому законом порядку.

Якщо суб'єкт підприємницької діяльності змінює свою назву або організаційно-правову форму, а також форму власності, то він протягом місяця зобов'язаний подати документи для перереєстрації. Здійснення перереєстрації суб'єкта підприємницької діяльності є аналогічною його реєстрації.

У разі зміни свого місцезнаходження суб'єкт підприємницької діяльності в семиденний термін повинен повідомити про це орган державної реєстрації.

Чинне законодавство передбачає такі випадки припинення підприємницької діяльності: 1) з власної ініціативи підприємця; 2) у разі закінчення строку дії ліцензії; 3) у разі припинення

існування підприємця; 4) на підставі рішення суду у випадках, передбачених законодавством України. Припинення підприємництва в судовому порядку передбачає наявність рішення суду або господарського суду в разі: 1) визнання недійсними або такими, що суперечать законодавству, установчих документів; 2) здійснення діяльності, що суперечить установчим документам та законодавству України; 3) несвоєчасного повідомлення суб'єктом підприємницької діяльності про зміну його назви, організаційної форми, форми власності та місцезнаходження; 4) визнання суб'єкта підприємницької діяльності банкрутом; 5) неподання протягом року до органів державної податкової служби податкових декларацій, документів фінансової звітності згідно із законодавством.

Підприємці мають право самостійно приймати рішення без будь-яких обмежень і вільно здійснювати свою діяльність, що не суперечить чинному законодавству. При цьому законодавець, проголошуючи свободу підприємницької діяльності, одночасно в інтересах держави й суспільства встановлює для неї певні обмеження, за якими цю діяльність можна поділити на три види: вільну, дозвільну (ліцензовану) і державну.

Вільна підприємницька діяльність характеризується тим, що підприємець має право без жодних обмежень здійснювати самостійно будь-яку діяльність, що не суперечить чинному законодавству (згідно з принципом «дозволено все, що не заборонено законом»).

Дозвільна (ліцензована) підприємницька діяльність може здійснюватися лише за спеціальним дозволом (ліцензією), що видається Кабінетом Міністрів України чи уповноваженим ним органом. Це зумовлено необхідністю передбачити безпеку для окремих громадян, так і для суспільства в цілому. Її перелік, установлений ст. 9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», є досить широким. Зокрема, ліцензуванню підлягають такі види господарської діяльності: пошук (розвідка) корисних копалин; видобування уранових руд, дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння; виробництво, ремонт вогнепальної зброї, боєприпасів до неї,

холодної зброї, пневматичної зброї та торгівля нею; виробництво вибухових речовин і матеріалів, особливо небезпечних хімічних речовин, дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння; виробництво лікарських засобів, оптова, роздрібна торгівля ними; виробництво ветеринарних медикаментів і препаратів, оптова, роздрібна торгівля ними, виробництво пестицидів та агрохімікатів, оптова, роздрібна торгівля ними; виготовлення спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони; виготовлення виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння, торгівля виробами з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння; виробництво бланків цінних паперів, документів суворої звітності; розробка, виготовлення спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації, торгівля спеціальними технічними засобами для зняття інформації з каналів зв'язку, іншими засобами негласного отримання інформації; розробка, виробництво, використання, експлуатація, сертифікаційні випробування, тематичні дослідження, експертиза, ввезення, вивезення криптосистем і засобів криптографічного захисту інформації, надання послуг у галузі криптографічного захисту інформації, торгівля криптосистемами і засобами криптографічного захисту інформації; розробка, виробництво, впровадження, сертифікаційні випробування, ввезення, вивезення голографічних захисних елементів; розробка, виробництво, впровадження, обслуговування, дослідження ефективності систем і засобів технічного захисту інформації, надання послуг у галузі технічного захисту інформації; розробка, випробування, виробництво, експлуатація ракет-носіїв, космічних апаратів та їх складових частин, наземної космічної інфраструктури та її складових частин, обладнання, що входить до складу космічного сегмента супутникових систем; розробка, виробництво, виготовлення, зберігання,

перевезення, придбання, пересилання, ввезення, вивезення, відпуск, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; надання послуг з транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом, природного і нафтового газу трубопроводами та його розподіл; постачання природного газу; зберігання природного газу в обсягах, що перевищують рівень, установлюваний ліцензійними умовами; централізоване водопостачання та водовідведення; проведення дезінфекційних, дезінсекційних, дератизаційних робіт; організація та утримання тоталізаторів, гральних закладів, випуску та проведення лотерей; перевезення пасажирів, вантажів повітряним, річковим, морським, залізничним, автомобільним транспортом загального користування (крім надання послуг з перевезення пасажирів та їх багажу на таксі); перевезення пасажирів та їх багажу на таксі; надання освітніх послуг; охорона державної та іншої власності громадян; радіозв'язок (з використанням радіочастот) і телефонний зв'язок; медична та ветеринарна практика; переробка донорської крові та її компонентів, виготовлення з них препаратів; культивування, використання рослин, що містять наркотичні засоби, для промислових цілей; будівельна діяльність (вишукувальні та проектні роботи для будівництва, зведення несучих та огорожувальних конструкцій, будівництво та монтаж інженерних і транспортних мереж); заготівля, переробка, металургійна переробка металобрухту кольорових і чорних металів; збирання, первинна обробка відходів і брухту дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння; заготівля, обробка окремих видів ресурсоцінних відходів, збирання, заготівля окремих видів відходів як вторинної сировини; операції у сфері роботи з небезпечними відходами; проектування, монтаж, технічне обслуговування засобів протипожежного захисту і систем опалення, оцінка протипожежного стану об'єктів; проведення випробувань на пожежну безпеку речовин, матеріалів, будівельних конструкцій, виробів та обладнання, а також пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного призначення на відповідність встановленим вимогам; виконання

топографо-геодезичних, картографічних, авіаційно-хімічних робіт; технічне обслуговування мереж теле-, радіо- і проводового мовлення в межах промислової експлуатації; організація іноземного, внутрішнього, зарубіжного туризму; екскурсійна діяльність; фізкультурно-оздоровча та спортивна діяльність: організація та проведення спортивних занять професіоналів і любителів спорту; діяльність з підготовки спортсменів до змагань з різних видів спорту, визнаних в Україні; посередництво у працевлаштуванні на роботу за кордоном; проведення земельпорядних та землеоціночних робіт; проєктування, будівництво нових і реконструкція існуючих меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури; діяльність, пов'язана з промисловим виловом риби на промислових ділянках рибогосподарських водойм, крім внутрішніх водойм (ставків) господарств; діяльність арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів); пересилання грошових переказів; страхова діяльність; професійна діяльність на ринку цінних паперів; посередницька діяльність митного брокера та митного перевізника.

Реалізація державної політики у сфері ліцензування здійснюється Кабінетом Міністрів України, спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування, а також органами виконавчої влади, визначеними Кабінетом Міністрів України, спеціальними виконавчими органами рад, уповноваженими провадити ліцензування певних видів господарської діяльності.

Орган ліцензування повинен оформити ліцензію не пізніше, ніж за три робочі дні з дня надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії. Відмова у видачі дозволу (ліцензії) видається в письмовій формі в той же строк. Зазначена відмова може бути оскаржена до суду чи господарського суду.

Строк дії ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування, але не може бути меншим ніж три роки.

Державна підприємницька діяльність — це діяльність, яку можуть виконувати тільки державні підприємства (наприклад, виготовлення та реалізація наркотичних засобів, військової зброї та боєприпасів до неї, вибухових речовин).

За функціональним характером підприємницька діяльність поділяється на такі види: з виробництва продукції; з виконання робіт; з надання послуг; торговельна діяльність.

Підприємництво в Україні здійснюється в будь-яких організаційних формах, що має велике значення, оскільки це визначає характер взаємовідносин між засновниками (учасниками товариства), режим майнової відповідальності за зобов'язаннями підприємства, ступінь захисту інтересів кредиторів, порядок керівництва і розподіл одержаних прибутків, можливі джерела фінансування його діяльності. У деяких випадках конкретна організаційно-правова форма служить обов'язковою передумовою для певного виду діяльності. Скажімо, інвестиційний фонд може бути утворений лише у формі відкритого акціонерного товариства, а фондова біржа — у формі закритого.

Для підприємницької діяльності законом передбачається вибір організаційно-правових форм. Так, підприємництво може здійснюватися фізичною особою (громадянином, іноземцем, особою без громадянства), без утворення підприємства. Підприємці також можуть утворювати для заняття бізнесом господарські організації (юридичні особи), їх філії, представництва, інші відокремлені підрозділи (структурні одиниці).

Підприємство є основною організаційно-правовою формою підприємницької діяльності.

Для підприємств певного виду та організаційних форм законами можуть встановлюватися особливості господарювання. Наприклад, орендні підприємства створюються відповідно до Господарського кодексу України та Закону України «Про оренду державного та комунального майна» від 10.04.92 організаціями орендарів — членів трудових колективів державного підприємства, чиє майно вони взяли в довгострокове користування з правом наступного викупу (чи без такого).

Орендою є засноване на договорі строкове платне користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності.

Об'єктами оренди можуть бути: цілісні майнові комплекси підприємств, їх структурних підрозділів (філій, цехів, дільниць); нерухоме майно (будівлі, споруди, приміщення) та інше окреме індивідуально визначене майно підприємств; майно, що не ввійшло до статутних фондів господарських товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації).

Зараз набуває поширення така організаційно-правова форма підприємницької діяльності, як інноваційні (впроваджувальні) підприємства, діяльність яких спрямована на створення й використання інтелектуального продукту, доведення нових оригінальних ідей до реалізації у вигляді товарів і послуг, а також на організацію ефективного задоволення суспільних потреб у цих товарах і послугах, що є одним з видів інтелектуальної власності.

Однією з форм підприємницької діяльності є підприємства з іноземними інвестиціями. Умовою утворення таких підприємств є те, аби внесок іноземного учасника (інвестора) становив у статутному фонді підприємства щонайменше 10 %. Підприємство, що діє виключно на основі власності іноземців або іноземних юридичних осіб, або функціонує підприємство, придбане повністю у власність цих осіб, вважається іноземним підприємством.

Підприємства можуть об'єднуватись в асоціації, корпорації, консорціуми, концерни. Можуть бути й інші об'єднання — за галузевою, територіальною чи іншою ознакою.

Нині набули значного поширення різноманітні форми господарських товариств, якими визнаються підприємства, або інші суб'єкти господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку. Зокрема, до кола господарських товариств належать командитні, акціонерні, повні товариства, товариства з обмеженою чи з додатковою відповідальністю.

Зараз в Україні функціонує велика кількість нових підприємницьких структур: комерційні банки, біржі, холдингові,

страхові та інші компанії. Так, одним з напрямів підприємництва є лізинг, порядок здійснення якого регламентується Господарським кодексом України та Законом України від 16.12.97 «Про лізинг». Чинне законодавство визначає його як підприємницьку діяльність, спрямовану на інвестування власних чи залучених фінансових коштів. Вона полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів.

Види лізингу: залежно від особливостей здійснення лізингових операцій — фінансовий чи оперативний; залежно від форми його здійснення — зворотний, пайовий, міжнародний тощо.

Організації також можуть здійснювати підприємницьку діяльність. Відмінність підприємства від організації полягає в тому, що підприємства виробляють певну продукцію (товар). Організації зазвичай виконують певні роботи (будівельні, науково-дослідні, проектні тощо), надають послуги.

Установи виконують спеціальні роботи, надають спеціальні послуги у сфері культури, освіти, медицини і т. д. (наприклад, приватні школи і вищі навчальні заклади, приватні медичні заклади).

Детальніше зупинимось на взаємовідносинах держави і підприємців. Передусім діяльність держави спрямована на надання гарантій усім підприємцям, незалежно від обраних ними організаційних форм підприємницької діяльності. Забезпечення таких гарантій здійснюється за рахунок надання рівних прав і створення рівних можливостей для доступу до матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів. Крім того, для створення належних організаційних та економічних умов розвитку підприємництва держава має надавати земельні ділянки, передавати підприємцю державне майно, необхідне для здійснення підприємницької діяльності, а також надавати

підприємцям цільові кредити та інші види матеріальної допомоги.

На сьогодні підприємницька діяльність відіграє важливу роль в розвитку економіки держави та соціального життя суспільства. Так, тільки у малому підприємстві зайнято понад 2,7 млн осіб, або 9 % працездатного населення України. У той же час мале підприємство виробляє 11 % загального обсягу виробництва продукції (робіт, послуг) у цілому по Україні, що свідчить про ефективніше функціонування малого бізнесу порівняно з великим. На сьогодні в Україні існує майже 200 тис. малих підприємств, працює близько 1 млн підприємців без створення юридичної особи, майже 40 тис. фермерських господарств. Темпи зростання малого підприємництва в Україні свідчать про його достатній внутрішній потенціал, а результати аналізу розвитку за ринкових реформ — про необхідність формування і проведення державної політики з підтримки малого підприємництва, що відповідає стратегічним векторам розвитку економіки.

Все це зумовило необхідність прийняття Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні, затвердженої Законом України від 21.12.00. Її основними напрямками є: вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності; формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності; активізація фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки малого підприємництва; сприяння створенню інфраструктури розвитку малого підприємництва; впровадження регіональної політики сприяння розвитку малого підприємництва.

Очікувані результати реалізації Програми — прискорення розвитку малого підприємництва, використання його потенційних можливостей, перетворення на дійовий механізм розв'язання економічних і соціальних проблем, сприяння структурній перебудові економіки, стійка тенденція до збільшення кількості малих підприємств, зменшення рівня «тіньового» обороту у сфері малого підприємництва, збільшення внеску малого підприємництва в економіку України, зміцнення економічної бази регіонів, позитивний вплив на

вирішення проблем безробіття, насичення вітчизняного ринку товарами і послугами.

Отже, держава постійно приділяє велику увагу розвитку підприємництва в Україні, гарантуючи всім підприємцям, незалежно від обраних ними організаційних форм підприємницької діяльності, рівні права і створює рівні можливості для доступу до матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів, а також гарантує недоторканість майна і забезпечує захист права власності підприємця.

Практична робота 3.

Розробка структури бізнес – плану для підприємства галузі.

Мета роботи: Розробити структуру бізнес – плану для рибопереробних підприємств.

Обладнання та матеріали: роздатковий матеріал, мультимедійний проєктор.

Методологія та стадії розробки бізнес-плану Написання плану вимагає гарної підготовки. Перед складанням проєкту вашого бізнес-плану вам необхідно продумати ряд питань, усвідомити характер вашого господарства, які ресурси будуть потрібні для досягнення ваших ділових цілей; якими будуть цільові ринки; яка життєздатність і потенціал росту господарства й ін.

Потрібно довести, що Ваш проєкт буде окупаємим і рентабельним. Однією з поширених форм планування для фермерських господарств є бізнес-планування. Бізнес-планування є процесом розробки плану (бізнесплану) з вкладення капіталу в бізнес та його розширеного відтворення в господарських процесах шляхом реалізації підприємницьких ідей. Існують різні вимоги до бізнес-плану для вже існуючого фермерського господарства та для новоствореного фермерського господарства, існування якої залежить від даного проєкту.

У випадку вже існуючого фермерського господарства бізнес-план повинен містити звіт про минулу роботу та базуватися саме на ньому, у той час, як у випадку

новоствореного фермерського господарства, особлива увага повинна бути відведена самому проекту. Процес складання бізнес-плану є специфічним у кожному конкретному випадку. Тому практично неможливо дати якусь універсальну (стандартну) схему його розробки. Найбільш складною є процедура опрацювання бізнес-плану для започаткування нового бізнесу.

Бізнес-план — це своєрідний рекламний документ, на підставі якого можна зробити висновки не лише про бізнес, а й про його власників. Тому важливим є як зміст, так і зовнішній вигляд бізнес-плану.

Бізнес-план, як і будь-який інший документ, підлягає певним вимогам щодо стилю написання: 1) бізнес-план має бути стислим, простим, але адекватно розкривати сутність проекту. Для більшості невеликих проектів (для реалізації яких потрібно 10—100 тис. грн.), як свідчить практика, обсяги бізнес-планів обмежуються 10 сторінками. 2) бізнес-план має бути функціональним, тобто містити лише корисну інформацію, яка цікавить або може зацікавити читача. За необхідності додаткова, пояснювальна, первинна інформація може бути винесена в додатки (обсяг додатків не обмежується); 3) бізнес-план має ґрунтуватися на реалістичних припущеннях. Прогнози та передбачення (як найбільш "вразлива" частина бізнеспланування) мають бути обґрунтовані й підкріплені посиланнями на тенденції та пропорції розвитку галузі; 4) бізнес-план має бути легким для сприйняття, чітким та логічним. Таким, щоб у ньому можна було швидко знайти потрібну інформацію. 5) бізнес-план має забезпечувати охорону конфіденційної інформації про фірму та її діяльність. Для цього можна жорстко контролювати сферу його розповсюдження або скласти окремий додаток, який міститиме всю конфіденційну інформацію і буде доступний тільки тим, кому треба таку інформацію знати.

Структура бізнес-плану

1. РЕЗЮМЕ

1.1. Назва і ціль проекту (бізнесу).

1.2. Загальна характеристика фермерського господарства (хто ми такі, чим

ми займаємось).

1.3. Цілі та завдання бізнесу.

1.4. Опис господарства.

1.5. Що ви власне кажучи збираєтесь робити?

1.7. А також коротко основні показники галузі.

2. ОПИС РИНКУ

Зробити можливо все - а продати? Основна увага - на збирання та обробку інформації.

2.1. Виробництво та реалізація (скільки можна продати цього товару, на

яких умовах, яку частку ринку можна сподіватись зайняти?).

2.2. Прогноз обсягів продажу.

2.4. Що ще ви вважаєте важливим для описання ринку?

3. ПЛАН ВИРОБНИЦТВА та товарообігу.

3.1. Як буде організовано виробництво?

3.2. Яке необхідно закупити обладнання? Де? Які можуть виникнути проблеми?

3.3. Кількість робочої сили.

3.4. Продуктивність праці.

3.5. Обсяг продажу в розрахунку на одного зайнятого.

3.6. Обсяг продажу в розрахунку на одиницю капвкладень.

3.7. Можливості розширення виробничих площ.

3.8. Розміщення обладнання.

3.9. Технологія виготовлення виробів.

3.10. Що ще ви вважаєте важливим для описання виробництва?

4. ПЛАН РИЗИКІВ.

4.1. Погодні умови

4.2. Дефіцит ресурсів

4.3. Падіння ціни на продукцію

4.4. Зростання цін на необхідні ресурси

4.5. Конкуренція.

Співвідношення РИЗИК / ДОХОД - найважливіший критерій для оцінки привабливості бізнесу. Чим більший ризик, тим більшим має бути запропонований у бізнес-плані доход, але він повинен бути обґрунтованим і реальним. Процедура оцінки доцільності вкладення інвестицій в проект наступна:

5. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ

ПЛАН ПРИБУТКІВ (ЗБИТКІВ).

Фінансовий план (по роках)

Узагальнення з попередніх розділів:

5.1. Прогноз об'ємів реалізації;

5.2. Баланс грошових потоків, скільки грошей необхідно вкласти у часі;

5.3. Зведений баланс активів і пасивів;

5.4. Звіт про доходи і співвідношення, які характеризують ефективність бізнесу;

5.5. Витрати та їх аналіз;

5.5. Витрати праці;

5.6. Витрати на виробництво;

5.7. Капітальні вкладення;

5.8. Податки;

5.9. Рух готівки;

5.10. Позички беззбиткового ведення справ. Умови беззбитковості для різних цін;

5.11. Доход;

5.12. Грошові надходження, собівартість та термін окупності;

5.13. Чистий прибуток;

5.14. Рентабельність;

5.15. Балансовий звіт і його аналіз.

6. ГРАФІК ПОВЕРНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ

Державне регулювання економіки ставить за мету досягнення найбільш ефективного розвитку.

Розрізняють принципи і методи державного регулювання.

Принципи - мінімальне пряме втручання:

а) держави в економічні процеси;

б) здійснення опосередкованого впливу на суб'єктів господарювання через використання ефективних важелів та нормативів.

До методів державного регулювання відносять:

- фінансово-економічні;

- адміністративні.

Основними формами (засобами) державного регулювання є належна фінансова і кредитна політика (державний бюджет),

національні цільові фонди, державний, банківський і комерційний кредити, відлагоджена податкова система.

Практична робота 4.

Законодавчі акти, що регулюють діяльність суб'єктів підприємницької діяльності в рибицтві.

Мета роботи: Ознайомитись з основними законодавчими актами, що регулюють діяльність суб'єктів підприємницької діяльності в рибицтві.

Обладнання та матеріали: роздатковий матеріал, мультимедійний проектор.

Забезпечення повноцінного життя та міцного здоров'я людини декларується пріоритетом у діяльності більшості держав. Значною мірою здійснення зазначеного залежить від гарантування якості, безпечності та доступності продуктів харчування, серед яких особливу увагу слід звернути на рибну продукцію. Загальновідомо, що споживання риби сприяє насиченню організму цінними жирними кислотами (омега-3 і омега-6), які входять до складу клітин головного мозку і є будівельним матеріалом для клітинних мембран. Також омега-6 знижує рівень шкідливого холестерину в крові, мінімізує ризик розвитку атеросклерозу, що позитивно позначається на роботі кровоносної і серцево-судинної системи тощо.

Державним класифікатором продукції та послуг ДК 016-2010 до рибної продукції віднесено: риба жива, свіжа чи охолоджена, морська чи прісноводна, розведена чи нерозведена, а також ракоподібні, молюски, устриці, інші водяні безхребетні. Відповідно до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності риба і ракоподібні, молюски та інші водяні безхребетні визначаються в групі 03, де перелічується досить багато видів риби.

Виробництво рибної продукції, як і будь-якої іншої, відбувається не стихійно, а відповідно до усталених державою правил, які містяться в нормативно-правових актах, правових

звичаях, правових прецедентах, нормативно-правових договорах.

В Україні основними нормативно-правовими актами у сфері рибництва є Закон України від 8 липня 2011 року № 3677-VI "Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів" та Закон України від 18 вересня 2012 року № 5293-VI "Про аквакультуру".

Відповідно до ст. 2 Закону України "Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів" законодавство про рибне господарство ґрунтується на нормах Конституції України і складається з цього Закону, інших законодавчих актів, міжнародних договорів України, які застосовуються в Україні в порядку, передбаченому Законом України від 29 червня 2004 року № 1906-VI "Про міжнародні договори України" та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів. В контексті зазначеного необхідно деталізувати, що під поняттям "рибне господарство" розуміється галузь економіки, завданнями якої є вивчення, охорона, відтворення, вирощування, використання водних біоресурсів, їх вилучення (добування, вилов, збирання), реалізація та переробка з метою одержання харчової, технічної, кормової, медичної та іншої продукції, а також забезпечення безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості. Із наведеного визначення не зрозуміло, чи є ведення рибного господарства сільськогосподарською діяльністю. Для з'ясування цього питання слід зосередити увагу на понятті "аквакультура"; яке визначається Законом України "Про аквакультуру", як сільськогосподарська діяльність із штучного розведення, утримання та вирощування об'єктів аквакультури в повністю або частково контрольованих умовах для одержання сільськогосподарської продукції (продукції аквакультури) та її реалізації, виробництва кормів, відтворення біоресурсів, ведення селекційно-племінної роботи, інтродукції, переселення, акліматизації та реакліматизації гідробіонтів, поповнення запасів водних біоресурсів, збереження їх біорізноманіття, а також надання рекреаційних послуг. Порівняння наведених визначень дає підстави стверджувати, що сільськогосподарською слід вважати таку діяльність (зокрема і в

сфері рибного господарства), що передбачає вирощування тварин чи рослин (гідрофіти), які мають різноманітні пристосування для життя у воді. Це цілком узгоджується з розумінням аграрного права як галузі права, нормами якої врегульовано суспільні відносини з виробництва сільськогосподарської продукції, її подальшої переробки та реалізації.

Згідно зі ст. 2 наведеного Закону, законодавство України про аквакультуру ґрунтується на нормах Конституції України і складається з цього Закону, законів України "Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів", "Про тваринний світ", інших законодавчих актів, міжнародних договорів України, які застосовуються в Україні в порядку, передбаченому Законом України "Про міжнародні договори України", та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

Підґрунтям правового регулювання рибництва є норми Конституції України, в яких закріплено право вільно володіти, користуватися та розпоряджатися майном, здійснювати не заборонену законом підприємницьку діяльність, а також обов'язки не заподіювати шкоди природі, сплачувати податки тощо.

Спеціальним нормативно-правовим актом у сфері рибництва є Закон України "Про аквакультуру", який визначає принципи державної політики, основні засади розвитку і функціонування аквакультури, правові основи діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері аквакультури. Цей Закон складається з шести розділів і включає двадцять чотири статті. В ньому регламентується процес вирощування рибної продукції для її подальшої реалізації. Зокрема виділяються три основні напрями отримання товарної аквакультури: 1) випасна, 2) ставкова, 3) індустріальна.

Для здійснення випасної аквакультури використовуються рибогосподарські водні об'єкти (їх частини), рибогосподарські технологічні водойми при цьому не використовуються. Випасна аквакультура здійснюється за екстенсивною формою за відсутності негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Ставкова та індустріальна аквакультура передбачає вирощування об'єктів аквакультури у штучно створених, повністю або частково контрольованих умовах із використанням напівінтенсивної та інтенсивної форм аквакультури. Для здійснення ставкової аквакультури використовуються рибогосподарські технологічні водойми, руслові, балочні та одамбовані рибницькі ставки, штучно відокремлені від материнських водних об'єктів (їх частин), обводнені торфові кар'єри в умовах рибницьких господарств (риборозплідники, нерестово-вирощувальні, товарні, повносистемні господарства). Для здійснення індустріальної аквакультури використовуються рибницькі басейни, рибницькі садки, акваріуми, а також частини водних об'єктів із застосуванням спеціальних технологічних пристроїв – плавучих садків, колекторів для молюсків, установок замкненого водопостачання тощо.

Закон України "Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів" визначає основні засади діяльності та державного регулювання в галузі рибного господарства, збереження та раціонального використання водних біоресурсів, порядок взаємовідносин між органами державної влади, місцевого самоврядування і суб'єктами господарювання, які здійснюють рибогосподарську діяльність у внутрішніх водних об'єктах України, внутрішніх морських водах і територіальному морі, континентальному шельфі, виключній (морській) економічній зоні України та відкритому морі. Структура Закону включає п'ятнадцять розділів і п'ятдесят три статті. Штучному відтворенню водних біоресурсів та здійсненню аквакультури присвячено розділ 9, а саме ст.ст. 41, 42, які відсилають до спеціального Закону України "Про аквакультуру".

Закон України від 13 грудня 2001 року № 2894-III "Про тваринний світ" передбачає здійснення заходів щодо охорони, науково обгрунтованого, невиснажливого використання і відтворення тваринного світу як важливої бази для одержання промислової і лікарської сировини, харчових продуктів та інших матеріальних цінностей. Цей Закон включає дев'ять розділів і шістдесят чотири статті, окремі з яких стосуються рибного господарства. Так, відповідно до ст. 17 Закону до спеціального

використання об'єктів тваринного світу належать усі види використання тваринного світу (за винятком передбачених законодавством випадків безоплатного любительського і спортивного рибальства у водних об'єктах загального користування), що здійснюються з їх вилученням (добуванням, збиранням тощо) із природного середовища. Спеціальне використання об'єктів тваринного світу в порядку ведення рибного господарства здійснюється з наданням права користування рибогосподарськими водними об'єктами, за що справляється збір.

Із цього приводу у ст. 14 Закону України "Про аквакультуру" визначається, що рибогосподарський водний об'єкт для цілей аквакультури надається в користування на умовах оренди відповідно до Водного кодексу України (від 6 червня 1995 року № 213/95- ВР). Відповідно до ст. 68 згаданого нормативно-правового акту на водних об'єктах (їх частинах), які використовуються для промислового добування риби та іншого водного промислу або мають значення для відтворення їх запасів, права водокористувачів можуть бути обмежені в інтересах рибного господарства та водного промислу. Перелік промислових ділянок рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) визначається Кабінетом Міністрів України. Водокористувачі, яким надано в користування рибогосподарські водні об'єкти (їх частини), зобов'язані здійснювати заходи, що забезпечують поліпшення екологічного стану водних об'єктів і умов відтворення рибних запасів, а також утримувати в належному санітарному стані прибережні захисні смуги в місцях вилову риби. Разом з тим, слід мати на увазі, що діяльність у сфері аквакультури не вважається спеціальним використанням водних біоресурсів, тому норми Водного кодексу України в цій частині не поширюють свою дію на аквакультуру.

Відповідно до норм Земельного кодексу України в користування надається частина рибогосподарського водного об'єкта для розміщення плавучих рибницьких садків. У цьому разі межі наданої в користування частини рибогосподарського водного об'єкта визначаються координатами відведеної акваторії. Рибогосподарська технологічна водойма для цілей

аквакультури надається юридичній чи фізичній особі органом, яка здійснює розпорядження земельною ділянкою під водою, за договором оренди землі (земель водного фонду).

Загальні вимоги до використання водного об'єкта, який орендується для цілей аквакультури, містяться у главі 58 Цивільного кодексу України, якою визначено предмет та сторони договору найму, плату за користування, строк договору, особливості користування предметом найму, умови його поліпшення, припинення договору найму тощо]. Особливістю договору оренди частини рибогосподарського водного об'єкта, акваторії внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України є те, що він укладається виключно у письмовій формі.

Істотними умовами договору оренди частини рибогосподарського водного об'єкта, акваторії внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної економічної зони України, що визначаються за згодою сторін, є: 1) об'єкт оренди; 2) строк дії договору; 3) орендна плата із зазначенням її розміру, індексації, форм платежу, строків, порядку внесення і перегляду та відповідальності за її несплату; 4) умови використання частини рибогосподарського водного об'єкта, акваторії (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України; 5) умови і строки передачі об'єкта оренди суб'єкту аквакультури; 6) умови збереження стану об'єкта оренди; 7) умови повернення суб'єктом аквакультури об'єкта оренди; 8) встановлені обмеження (обтяження) щодо використання об'єкта оренди; 9) визначення сторони, яка несе ризик випадкового пошкодження або знищення об'єкта оренди чи його частини; 10) відповідальність сторін.

Наступним нормативно-правовим актом, посилання на який міститься у Законі України "Про аквакультуру", є Закон України від 25 червня 1992 року №2498-ХІІІ "Про ветеринарну медицину", дія якого поширюється на ввезення в Україну живої риби, заплідненої ікри та інших гідробіонтів, призначених для розведення, утримання та вирощування в умовах аквакультури, розміщення їх у карантинних рибогосподарських ізоляторах, переселення з карантинних рибогосподарських ізоляторів в інші

рибогосподарські водні об'єкти (їх частини), рибогосподарські технологічні водойми та ветеринарно-санітарний контроль у сфері аквакультури.

Державна підтримка рибицтва надається відповідно до законів України "Про державну підтримку сільського господарства України" та "Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою".

Рибна продукція, так само як інші види сільськогосподарської продукції, має бути якісною та безпечною. Зокрема вимоги до замороженої риби викладено у державних стандартах ДСТУ 4868:2007 "Риба заморожена. Технічні умови", ДСТУ 2641:2007 "Продукти рибні. Пакування", ДСТУ 4378:2005 "Риба океанічного промислу заморожена. Технічні умови", ДСТУ 4514:2006 "Риба, інші водні живі ресурси та харчова продукція з них. Визначання хлорорганічних пестицидів та поліхлорованих біфенілів методом газорідинної хроматографії" та ін. Для таких продуктів переробки риби, як рибні консерви, розроблено стандарт ДСТУ 16978:99 "Консерви риборослинні в томатному соусі. Технічні умови". Доцільно зауважити, що на етикетках рибних консервів, які знаходяться у роздрібній торгівлі, нині іноді зазначається стандарт радянської доби, який втратив чинність у 1999 році, а саме ГОСТ 16978-89 "Консервы рыбные в томатном соусе. Технические условия", що є порушенням чинного законодавства, адже відповідно до ст. 1 Закону України від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів" додержання стандартів на харчову продукцію є обов'язковим.

Порядок ведення рибного господарства врегульований зокрема наказом Державного комітету рибного господарства України від 15 січня 2008 року №4 "Про затвердження Інструкції про порядок здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах", відповідно до якого для здійснення штучного розведення риби господарюючий суб'єкт має подати до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рибного господарства України: 1) заяву, погоджену з

територіальним органом рибохорони, у зоні контролю якого перебуває рибогосподарський водний об'єкт (його ділянка); 2) режим, погоджений з територіальним органом рибохорони та територіальним органом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, у зоні діяльності яких є рибогосподарський водний об'єкт, який розробляється на підставі науково-біологічного обґрунтування; 3) науково-біологічне обґрунтування щодо рибогосподарського водного об'єкта; 4) карту-схему розташування об'єкта; 5) свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності (для фізичної особи); 6) статут, свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності (для юридичної особи); 7) при розробці режиму на водні об'єкти об'ємом більше 1 млн куб.м (водосховища) – ліцензію на право господарської діяльності, пов'язаної з промисловим виловом риби на промислових ділянках рибогосподарських водойм, крім внутрішніх водойм (ставків) господарств. Таким чином, порядок легалізації господарської діяльності з розведення риби є досить складним.

Серед проблем ведення рибного господарства дослідники виділяють також відсутність матеріально-технічного забезпечення, що проявляється зокрема у невідгідних умовах ремонту риболовецьких суден в Україні. У зв'язку з цим, ремонтні роботи здійснюються в іноземних портах за рахунок коштів в, отриманих від продажу виловленої риби.

Отже, виробництво рибної продукції в Україні регулюється низкою законів та підзаконних нормативно-правових актів, які на сьогодні потребують удосконалення шляхом врахування сучасного становища цієї галузі народного господарства.

Практична робота 5.

Тема: Оформлення заяви на виділення земельної ділянки для заснування фермерського господарства.

Мета роботи: Оформити заяву на виділення земельної ділянки для заснування фермерського господарства.

Обладнання та матеріали: роздатковий матеріал, мультимедійний проектор.

Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства, відповідно до закону.

Право на створення фермерського господарства має кожний дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку та виявив бажання створити фермерське господарство.

Фермерське господарство може бути створене одним чи кількома громадянами України, які є родичами або членами сім'ї.

Однією з умов створення фермерського господарства є наявність земельної ділянки.

Щоб розпочати роботу фермерського господарства, слід виконати низку послідовних кроків.

Крок перший. Для отримання у власність або в оренду земельної ділянки державної власності з метою ведення фермерського господарства громадяни звертаються до Головного управління Держземагентства у області. Для отримання земельної ділянки із земель комунальної власності - до місцевої ради.

У заяві зазначаються: бажаний розмір і місце розташування ділянки, кількість членів фермерського господарства та наявність у них права на безоплатне одержання земельних ділянок у власність, обґрунтування розмірів земельної ділянки з урахуванням перспектив діяльності фермерського господарства. До заяви додаються документи, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі.

Заяву громадянина про надання земельної ділянки для створення фермерського господарства державна адміністрація або орган місцевого самоврядування розглядають у місячний строк і в разі її задоволення дають згоду на підготовку землепорядною організацією проекту відведення земельної ділянки.

Проект відведення земельної ділянки погоджується з власником землі або землекористувачем, землепорядниками,

природоохоронними і санітарними органами, органом архітектури та затверджується відповідно до чинного законодавства.

Після реєстрації земельної ділянки у Державному земельному кадастрі України та права власності на неї у реєстраційній службі відповідного районного відділу юстиції або укладення договору оренди земельної ділянки та державної реєстрації права оренди у реєстраційній службі відповідного районного відділу юстиції на ім'я майбутнього фермера фермерське господарство підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб.

Крок другий - проведення установчих зборів фермерського господарства, на яких мають вирішитись наступні питання:

- укладення засновниками фермерського господарства установчого договору, якщо дане господарство засновується більш ніж однією особою;

- затвердження членами фермерського господарства його статуту;

- вибори голови фермерського господарства;

- призначення відповідального за державну реєстрацію фермерського господарства.

Фермерське господарство може бути зареєстрованим за місцем проживання засновника або за місцем знаходження земельної ділянки.

Крок третій- засвідчення нотаріусом підписів засновників у статуті та установчому договорі про створення фермерського господарства (у двох примірниках).

Крок четвертий. Для проведення державної реєстрації засновник або уповноважена особа має особисто подати (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення або в разі подання електронних документів подати опис, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі) державному реєстратору такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи;

- два примірники установчих документів (статут фермерського господарства та установчий договір про створення фермерського господарства).

Засновницькі документи мають бути надруковані, прошиті, пронумеровані та підписані. Підписи голови та засновників на засновницьких документах повинен бути посвідчений нотаріусом;

- копію Державного акта на право приватної власності засновника на землю або копію Державного акта на право постійного користування землею засновником, або нотаріально посвідчену копію договору про право користування землею засновником, зокрема на умовах оренди;

- документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи.

Для реєстрації фермерського господарства забороняється вимагати інші документи ніж перелічені.

Якщо документи для проведення державної реєстрації фермерського господарства подаються його єдиним засновником, державному реєстратору додатково пред'являється паспорт.

Якщо документи для проведення державної реєстрації фермерського господарства подаються особою, уповноваженою на це засновниками, державному реєстратору додатково пред'являється її паспорт та надається документ, що засвідчує її повноваження.

Документи, які подані для проведення державної реєстрації, приймаються за описом, копія якого в день надходження документів видається (надсилається поштовим відправленням) засновнику або уповноваженій особі з відміткою про дату надходження документів.

Строк державної реєстрації не повинен перевищувати три робочих дні з дати надходження необхідних документів.

Не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації державним реєстратором видається (надсилається поштовим відправленням) засновнику або уповноваженій особі один примірник оригіналу установчих документів фермерського господарства з відміткою про проведення державної реєстрації

та виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців.

При проведенні реєстрації юридичної особи державний реєстратор у день державної реєстрації передає відповідним органам статистики, Державної податкової служби, Пенсійного фонду України відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи.

Четвертий крок - так звані, післяреєстраційні процедури.

До них відносяться:

- реєстрація в органах статистики, отримання довідки з ЄДРПОУ;

- реєстрація у Державній податковій службі;

- реєстрація платником єдиного соціального внеску;

- виготовлення печатки;

- відкриття рахунків у банку.

Крок п'ятий. Для здійснення реєстрації в органах статистики та отримання довідки з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) потрібно звернутися до органу статистики за місцем реєстрації юридичної особи, та надати наступні документи:

- заяву;

- виписку з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців та її ксерокопію (для уточнення даних про юридичну особу);

- документ, що підтверджує оплату збору за отримання довідки з відміткою банку;

- документ, що підтверджує повноваження особи (довіреність, тощо).

Довідка з ЄДРПОУ видається лише після надходження до органів статистики даних від державного реєстратора.

Крок шостий. Підставою для взяття на облік в органі державної податкової служби є надходження до цього органу відомостей з відповідної реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи.

Для взяття на облік платником податків до органу державної податкової служби за зареєстрованим місцезнаходженням юридичної особи подається:

- заява за ф. №1-ОПП (за562-11);

- виписка або витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;
- копія документа, що підтверджує присвоєння коду за ЄДРПОУ.

Одночасно з поданням заяви та копій вказаних вище документів пред'являються їх оригінали.

Взяття на облік платника податків проводиться не пізніше наступного робочого дня з дня отримання відомостей з реєстраційної картки, наданих державним реєстратором, чи заяви від платника податків.

Після взяття платника податків на облік за основним місцем обліку орган державної податкової служби формує довідку про взяття на облік платника податків за ф. №4-ОПП. Така довідка надсилається платнику податків наступного робочого дня з дня взяття на облік, або за його згодою не пізніше наступного робочого дня після взяття на облік вона може бути видана платнику податків чи уповноваженій особі в органі державної податкової служби.

Крім того, належить подбати про те, щоб фермерському господарству видали одну копію довідки за формою №4-ОПП, яку потрібно пред'являти в установах банків, де буде відкрито поточні рахунки підприємства та в інших органах державної влади.

Однак візити до податкової інспекції на цьому не закінчуються, оскільки фермерському господарству відразу необхідно обрати систему оподаткування, обліку та звітності.

Крок сьомий. Фермерське господарство, як юридична особа, що використовує працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту), відповідно до законодавства є платником єдиного соціального внеску.

Взяття на облік в такому випадку здійснюється управліннями Пенсійного фонду України в районах, містах і районах у містах за місцезнаходженням фермерського господарства на підставі відомостей з реєстраційної картки, наданих державним реєстратором згідно із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» не пізніше наступного робочого дня з дня отримання зазначених відомостей.

У день отримання зазначених відомостей органи Пенсійного фонду України направляють відомості про юридичних осіб до відповідного робочого органу виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, який приймає рішення про віднесення до класу професійного ризику виробництва та не пізніше наступного робочого дня направляє органу Пенсійного фонду України повідомлення про віднесення фермерського господарства до класу професійного ризику виробництва.

Повідомлення про взяття фермерського господарства на облік як платника єдиного внеску безоплатно надсилається йому поштою з повідомленням про вручення наступного робочого дня після дня взяття на облік в органі Пенсійного фонду України.

У разі незгоди зі встановленим розміром єдиного внеску платник протягом десяти робочих днів з дня надходження повідомлення про взяття на облік має право звернутися до органу Пенсійного фонду України з письмовою заявою про зміну розміру єдиного внеску.

Крок восьмий. Враховуючи зміни, внесені у 2011 році чинним законодавством України для виготовлення печатки не передбачено дозволу органів Міністерства внутрішніх справ України. Тому, щоб її виготовити достатньо керівнику або довірній особі звернутися до штемпельно-граверної майстерні, яка займається виготовленням печаток. Найчастіше, при її виготовленні вимагають лише оригінал виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців та оригінал паспорта керівника (або його копію, якщо звертається довірена особа, для якої необхідно мати відповідну довіреність).

Крок дев'ятий. Перелік документів, необхідних для відкриття банківського рахунку, включає по різних банках від 7 до 18 позицій.

Але всі вони вимагають подання наступних документів:

- заяву на відкриття рахунку встановленого зразка. Її підписує керівник та головний бухгалтер підприємства. Якщо в штаті немає посади головного бухгалтера чи іншої службової

особи, на яку покладено функцію ведення бухгалтерського обліку та звітності, то заяву підписує лише керівник;

- виписку з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців

- копію належним чином зареєстрованого Статуту фермерського господарства, засвідчену нотаріусом чи органом, який реєструє;

- копію документа (ф. №4-ОПП), що підтверджує взяття підприємства на податковий облік, засвідчену податковим органом, нотаріусом або уповноваженим працівником банку;

- картку із зразками підписів осіб, яким відповідно до чинного законодавства чи установчих документів фермерського господарства надано право розпорядження рахунком та підписання розрахункових документів, завірену нотаріусом або вищою організацією в установленому порядку. У картку включається також зразок відбитку печатки підприємства;

- довідку про реєстрацію в органах Пенсійного фонду України (оригінал). В обов'язковому порядку в зазначеній довідці має бути вказана установа банку. Уповноважений працівник банку, який приймає документи на відкриття рахунку, зобов'язаний відповідним чином оформити відривну частину довідки та повернути її клієнту для подання протягом 30 днів до органів Пенсійного фонду України;

- копію довідки про внесення підприємства до ЄДРПОУ, засвідчену нотаріусом або органом, що видав довідку, чи уповноваженим працівником банку.

Зазвичай установи банків вимагають додатково надати копії чотирьох сторінок паспорта та копії довідок про присвоєння ідентифікаційного коду усіх осіб, які мають право першого та другого підпису на фінансових документах, копії документів (накази, розпорядження, протоколи) про призначення осіб, які мають право першого та другого підписів у картці із зразками підписів, на відповідні посади.

Днем відкриття поточного рахунку клієнта вважається дата, що зазначена на заяві про відкриття цього рахунку в розділі «Відмітки банку».

Протягом трьох робочих днів від дня відкриття рахунку, враховуючи й день відкриття, про це необхідно повідомити

податкову інспекцію особисто або поштою (з повідомленням про вручення).

Паперові документи про реєстрацію юридичної особи у вищезгаданих органах потрібно отримувати безпосередньо у цих органах, або в «єдиному реєстраційному вікні» (якщо таке функціонує при місцевому органі державної реєстрації). Хоч в законодавстві і передбачений обов'язок відповідних державних органів відправляти документи поштою, на практиці це не завжди працює.

Список використаної літератури

1. Азізов С. П., Канівський П. К., Скупий В. М. Організація виробництва і аграрного бізнесу в сільськогосподарських підприємствах. К. : 2001. 834 с.
2. Г. М. Тарасюк Бізнес-план: Розробка, обґрунтування та аналіз : навч. посібник. К. : Каравела, 2006. 280 с.
3. Гордон Л. М. Экономика, организация и планирование промышленного рыбноводства. М. : Пищ. Пром, 1980. 296 с.
4. Абчук В. А. Самоучитель по бизнесу. СПб.: Питер, 2005. 304 с.
5. Чернявский Г. И. Экономика рыбной промышленности. М. : Агропромиздат, 1987. 248 с.
6. Закон України «Про захист прав споживачів» Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 червня 2006 р.